

1950, nedatované (asi začiatok novembra), Bratislava. Náčrt ideového poňatia obžaloby vypracovaný štátnym viceprokurátorom J. Feješom pre predsedu SIÚC L. Holdoša.

Nástin ideového poňatia slovenskej¹ žaloby.

Nakoľko s. Holdoš chcel vedieť, či v žalobe bude dodržaná línia dohodnutá v lete v Bratislave, urobil som mu nástin ideového poňatia žaloby, pričom som sa pridržal smerníc, daných pri hodnotení I. žaloby na ministerstve spravodlivosti dňa 26. 10. 1950.

Žaloba bude mať dve časti. V prvej sa rámcovo vylíči vnútroštátny a medzinárodný vývoj, rozvetvené spiknutie, do ktorého zapadá žalovaná činnosť obvinených 1 – 3, ktorá bude konkretizovaná v druhej časti.

Politická línia procesu bude v časti prvej. Obvinení budú postavení do svetla nepriateľov drobného ľudu, republiky, SSSR, pokroku a mieru. Bude zdôraznené, že im ani teraz nejde a ani v minulosti nešlo o nič iné, ako o moc a o majetky.

Ťažisko žaloby bude v časti druhej. V protištátnej činnosti (rozvrat a špionáž) proti republike od oslobodenia. Pritom vo všeobecnej časti budú bráni na zodpovednosť aj za zločiny klérofašizmu za Slovenského štátu. Z tejto ich činnosti (za Slov. Štátu) bude žalované to, čo sa žalovať dá, pre neplatnosť nariadenia č. 33/45 Sb. n. SNR.² Spojitosť s Vatikánom a imperialistami, bude podčiarknutá v súvislosti s celkovou činnosťou hierarchie (jej reakčné časti) a s konkrétnymi trestnými činmi, ale tak, aby nebol žalovaný Vatikán priamo a obvinení sa nejavili ako púhy nástroj Vatikánu, ale ako plnozodpovední predstavitelia hierarchie u nás, ako osoby zodpovedné za svoju činnosť.

Bude sa vychádzať v žalobe z oslobodenia v r. 1945 a v hľadaní koreňov terajšieho protištátneho postoja z obvinených sa prejde na Slovenský štát, I. ČSR, Vatikán a imperialistov.

(...)

¹ Zároveň sa vo vedení komunistickej strany pripravoval aj monsterprproces s českými biskupmi.

² Retribučné nariadenie SNR 33/1945 Zb. o potrestaní fašistických zločincov, okupantov, zradcov a kkolaborantov a o zriadení ľudového súdnictva bolo prijaté 15. 5. 1945.

1950, 23. september, Praha. Prípis predsedu Štátneho súdu Richtera námestníkovi ministerstva spravodlivosti A. Dresslerovi vo veci zloženia senátov pre procesy s katolíckymi biskupmi.

Presidium státního soudu
v Praze XIV - Pankrác
Náměstí hrdinů, Justiční palác

Běž. čís. 120 - 1/50

V Praze dne 23. září 1950.

Ministerstvo spravodlnosti
k rukám náměstka ministra p. Dr. Alfreda Dresslera

PRAHA

Předkládám ve stanovené lhůtě návrh na složení senátů státního soudu v Praze a v Bratislavě:

P r a h a:

Předseda: Dr. Jaroslav Novák

Votanti: Karol Bedrna

Dr. Ferdinand Blecha³

Dr. Zdeněk Kaláb⁴ (náhradník)

Soudci

z lidu: Jan Polanecký,

Jarmila Novotná,

Ing. František Doušek (náhradník)

Dr. Novák se osvědčil v řadě velikých a politicky významných procesů a vždy **se svého úkolu po odborné i po politické stránce zhostil znamenitě**. Totéž platí o Karolu Bedrnovi. Dr. Blecha a Dr. Kaláb jsou politicky velmi vyspělí soudcové, takže jeví se způsobilými býti členy senátu, i když jsou teprve krátký čas členy státního soudu.

Lidoví soudcové Polanecký a Ing. Doušek osvědčili se ve velkých procesech, zejména v procesu proti Horákové a spol. J. Novotná nezasedala sice ve velkém procesu, ale svoji

³ Ferdinand Blecha, sudca Štátneho súdu v Prahe (1950 – 1952).

⁴ Zdeněk Kaláb, sudca Štátneho súdu v Prahe r. 1950.

politickou vyspělostí a inteligencí, projevovanou v jiných procesech, řadí se mezi nejkvalitnější soudce z lidu a jeví se nepochybně způsobilou pro zasedání v tomto senátě.

B r a t i s l a v a:

Předseda: Karol Bedrna

Votanti: Dr. Václav Hamák

Dr. Pavel Korbuly

Dr. Mstislav Dub⁵ (náhradník)

Soudci

z lidu: Matěj Župančík⁶

František Puškač

Ján Bálint⁷ (náhradník)

Dr. Hamák, Dr. Korbuly a Dr. Dub jsou politicky vyspělí soudcové a členové strany od roku 1945.

Jmenování soudcové z lidu jsou vesměs významnými funkcionáři strany a zkušení soudcové, kteří zasedají v nejvýznamnějších procesech.

Pokud jde o pražské obhájce, předložil jsem příslušný návrh dne 19. září 1950.

Návrh na ustanovení obhájců slovenských předložiti zatím nemohu, ježto stávají obhájcové sotva vyhovují daným předpokladům. Jejich určení je předmětem jednání na povereníctvu spravedlnosti.

Předseda státního soudu:

Dr. Richter v.r.

NA ČR Praha, f. Ministerstvo spravedlnosti – Klosův archiv, nespracované, bal. č. bal. č. 175 b), Strojopis, 2 s.

⁵ Mstislav Dub, sudca retribučního okresného ľudového súdu v Bratislave (1946 – 1947), sudca bratislavského oddelenia Štátneho súdu (1949 – 1951), potom sudca okresného súdu v Bratislave

⁶ Správne má byť Matej Župančík.

⁷ Ján Bálint (Bálinth), vedúci rozhlasového odboru povereníctva informácií (1945), oblastný riaditeľ Čs. rozhlasu v Bratislave (1945 – 1947), pracovník ÚV KSS (1948), programový riaditeľ Čs. rozhlasu v Bratislave (1948 – 1953).

1951, 4. január, Praha. Prípís štátneho prokurátora B. Zieglera námestníkovi ministra spravodlivosti K. Klosovi s návrhom trestov pre slovenských katolíckych biskupov.

STÁTNI PROKURATURA V PRAZE.

V Praze dne 4. ledna 1951.

Ministerstvu spravodlnosti,
k rukám náměstka ministra
v Praze.

P ř í s n ě t a j n ě !

Pětkrát.

V trestní věci proti Ján u V o j t a š š á k o v i a spol. po pečlivém zpracování věci docházím k názoru, že by se zřetelem na skutkový stav mohly přicházeti v úvahu tyto tresty:

- 1) Ján Vojtaššák: (...) 25/20/let
- 2) ThDr. Michal B u z a l k a: (...) Trest smrti (doživotně)
- 3) Pavol Gojdič: (...) trest smrti (doživotně)

Uvádím dvě eventuality (druhá v závorce) pro případ, že by z politických důvodů trest smrti u obviněných Buzalky a Gojdiče byl neúnosný.

Státní prokurátor:

[Ziegler]

NA ČR Praha, f. Ministerstvo spravodlnosti – Klosovův archiv, nespracované, bal. č. 169 b). Strojopis, 2 s.

1951, 2. január, Bratislava. Obžaloba štátneho viceprokurátora J. Feješa na skupinu J. Vojtaššák a spol.

Štátna prokuratúra, oddelenie v Bratislave
SPt III/I-95/50

V Bratislave dňa 2. januára 1951

Štátnemu súdu, oddeleniu
v Bratislave

O B Ź A L O B A

Štátny prokurátor žaluje, že

I. Ján Vojtaššák, narodený dňa 14. novembra 1877 v Zákamennom, biskup, posledne bytom v Spišskom Podhradí, Spišská Kapitula

II. ThDr. Michal Buzalka, narodený dňa 18. septembra 1885 v Sv. Antone, svätiači biskup, posledne bytom v Bratislave, Kapitulska ulica číslo 8,

III. Pavol Gojdič, narodený dňa 17. júla 1888 v Ruských Pekľanoch, gréckokatolícky biskup, posledne bytom v Prešove, Stalinova ulica číslo 1,

všetci toho času vo väzbe,

sa dopustili trestných činov v obžalobe uvedených:

(...)

Ján Vojtaššák sídelný biskup Spišskej Kapitulky a čelný predstaviteľ vysokej cirkevnej hierarchie na Slovensku, bol vždy zarytým nepriateľom pracujúceho ľudu a Československej republiky. Bol zradcom záujmov drobného kňazstva a zrádza svoj vlastný národ.

(...)

Ako význačný exponent vatikánskej politiky na Slovensku organizoval špionážnu sieť vo svojej diecéze a podával Vatikánu jednak priamo, jednak prostredníctvom internuciatury v Prahe špionážne zprávy. Tak najmä v roku 1946 poslal prostredníctvom arcibiskupa Kmeľku pre Vatikán zprávu, obsahujúcu údaje, ktoré mali byť v záujme štátu utajené pred cudzou mocou. Dňa 16. októbra 1948 poslal do Vatikánu obsiahlu zprávu o niektorých bezpečnostných opatreniach v štátnej administratíve a rôzne nepravdivé zprávy o pomeroch v Republike, ktoré potom Vatikánsky rozhlas použil k surovým útokom proti našej vláde a ľudovodemokratickému zriadeniu Republiky. Priamo do Vatikánu poslal zprávu dekana

Vojtasa,¹ obsahujúcu poznatky z československého pohraničia rázu politického a hospodárskeho.

Dr. Michal Buzalka, kanovník bratislavskej kapituly a od r. 1938 svätiaci biskup apoštolskej administratúry trnavskej, hral významnú rolu v sprisahaní vysokej cirkevnej hierarchie proti Republike. Korene jeho nepriateľského postoja proti záujmom pracujúceho ľudu a jeho nenávisti voči všetkému pokrokovému siahajú do prvej republiky.

(...)

Okrem toho Buzalka špionážne zprávy odovzdával aj apoštolskému administrátorovi v Trnave Dr. Lazíkovi, ktorý ich po vyhodnotení odosiela prostredníctvom apoštolskej nunciatúry v Prahe do Ríma. Občas aj priamo podával špionážne zprávy zamestnancovi pražskej nunciatúry Zmrzlíkovi.

Pavol Goidič, biskup a najvyšší predstaviteľ gréckokatolíckej cirkvi na území Československej republiky, už za prvej Republiky zapojil sa do protisovietskeho frontu ukrajinských nacionalistov, ktorí pomáhali Vatikánu v jeho nepriateľských akciách proti Sovietskemu sväzu.

(...)

Špionážnu činnosť proti Sovietskemu sväzu začal ešte za tzv. Slovenského štátu. Už koncom roku 1944 poslal prostredníctvom bratislavskej internunciatúry Vatikánu zprávu o situácii na oslobodenej Ukrajine, ktorú dostal od banderovcov. Od oslobodenia pravidelne podával špionážne zprávy Vatikánu prostredníctvom pražskej internunciatúry. Okrem toho podával Vatikánu pravidelne písomné zprávy prostredníctvom Hučku, a to aj o zásahoch bezpečnostných orgánov proti banderovcom. Žiadal v nich internunciatúru, aby zakročila u našej vlády, aby zaistení banderovci boli prepustení. V roku 1948 poslal internunciatúre prostredníctvom provinciála Sabola menný zoznam všetkých gréckokatolíckych duchovných, ktorí sa zúčastnili protištátnej činnosti. Špionážne zprávy politického a hospodárskeho rázu dával aj členom rôznych amerických misií.

Keď v roku 1949 cítil, že bude pre svoju protištátnu činnosť zaistený, určil si pre prípad svojho zaistenia päť ilegálnych zástupcov, ktorí o jeho protištátnej činnosti vedeli a po jeho zaistení mali v nej pokračovať, prv ešte než dostali tzv. tajné fakulty Vatikánu. Pre

¹ Jozef Vojtas, slovenský rímskokatolícky kňaz, farár v Levoči (1947 – 1950), r. 1950 internovaný. Senát Štátneho súdu v Bratislave ho 28. 11. 1951 vo vykonštruovanom procese odsúdil na 16 rokov väzenia. Z väzby prepustený r. 1960.

prípade, že by aj títo boli zaistení, rozdelil celú diecézu na tajnú sieť o 10 obvodoch a v každom z nich ustanovil tajne jedného duchovného s biskupskou právomocou.

Všetci obvinení žalovanú trestnú činnosť prevádzali vo veľkom rozsahu a vzhľadom na ich vysoké cirkevné hodnosti spôsobom zvlášť nebezpečným.²

Touto činnosťou:

1. obvinený Ján Vojtaššák a Dr. Th. Michal Buzalka od roku 1920 do polovice marca 1939 pokúsili sa násilím zmeniť ústavu Republiky, menovite pokiaľ ide o samostatnosť, jednotnosť, alebo demokraticko-republikánsku formu štátu, pričom čin spáchali za okolností zvlášť priťažujúcich,³
2. Všetci obvinení v rokoch 1939 – 1944⁴ počas vojny za okolností zvlášť priťažujúcich opatrovali nepriateľovi nejaký prospech,
3. Všetci obvinení v Spišskom Podhradí, v Bratislave, v Prešove a inde v rokoch 1945 – 1950 spojili sa navzájom s ďalšími páchatelmi k pokusu o zničenie ľudovodemokratického zriadenia, hospodárskej a spoločenskej sústavy Republiky, zaručených ústavou a za tým účelom vošli v priamy styk s cudzou mocou, pričom II. Dr. Th. Michal Buzalka a III. Pavol Gojdič sa činu dopustili za okolností zvlášť priťažujúcich,
4. všetci obvinení v Spišskom Podhradí, v Bratislave, v Prešove, v Prahe a inde v čase už uvedenom pod č. 3. spojili sa navzájom a s ďalšími páchatelmi k vyzvedaniu štátneho tajomstva v úmysle vyzradiť ho cudzej moci, za tým účelom vošli v priamy styk s cudzou mocou, štátne tajomstvo skutočne vyzvedali a cudzej moci vyzradili, pričom obvinení Dr. Th. Michal Buzalka a Pavol Gojdič páchali čin po dlhší čas, v značnom rozsahu a spôsobom zvlášť nebezpečným a čin Dr. Th. Michala Buzalku sa týkal štátneho tajomstva zvlášť dôležitého.

T ý m s p á c h a l i :

1. obvinení I. Ján Vojtaššák a II. Dr. Th. Michal Buzalka zločin úkladov proti Republike podľa § 1 al. 1 a 4 zák. čis. 50/23 Sb.,

² Táto veta v knižnom vydaní obžaloby chýba. *Proces proti vlastizravným biskupom J. Vojtaššákovi, M. Buzalkovi a P. Gojdičovi*. Bratislava : Ministerstvo spravodlivosti, Tatraň, 1951, s. 36.

³ V knižnom vydaní obžaloby sa v tejto vete nachádza rozdielna formulácia: „I. obvinený Ján Vojtaššák a ThDr. Michal Buzalka najmä v rokoch 1938 a do polovice marca 1939 v Bratislave a inde pokúsili sa násilím zmeniť...“ *Proces proti vlastizravným biskupom J. Vojtaššákovi, M. Buzalkovi a P. Gojdičovi*. Bratislava : Ministerstvo spravodlivosti, Tatraň, 1951, s. 36.

⁴ Knižné vydanie obžaloby obsahuje na tomto mieste formuláciu: „na Slovensku aj inde“. *Proces proti vlastizravným biskupom J. Vojtaššákovi, M. Buzalkovi a P. Gojdičovi*. Bratislava : Ministerstvo spravodlivosti, Tatraň, 1951, s. 36.

2. všetci obvinení zločin vojenskej zrady podľa § 6 ods. 1 zák. čis. 50/23 Sb.,
3. všetci obvinení zločin velezrady podľa § 1 ods. 1 lit. c), ods. 2 a obvinení II. Dr. Th. Michal Buzalka a III. Pavol Gojdič aj podľa ods. 3 lit. e) zák. čis. 231/48 Sb.,
4. všetci obvinení zločin vyzvedačstva podľa § 5 ods. 1 a Pavol Gojdič tiež podľa § 5 ods. 2 lit. e) a Dr. Th. Michal Buzalka tiež podľa § 5 ods. 2 lit. e) a d) zák. čis. 231/48 Sb.

Nech sú preto potrestaní:

- a) obvinený Ján Vojtaššák podľa § 5 odst. 1 zák. čis. 231/48 Sb so zreteľom na §§ 47, 48, 52 cit. zák. a §§ 96, 99 zák. čl. V. z roku 1878,⁵
- b) obvinení Dr. Th. Michal Buzalka a Pavol Gojdič podľa § 1 ods. 3 zák. čis. 231/48 Sb. so zreteľom na §§ 47, 48, 52 cit. zák. a §§ 96, 99 zák. čl. V. z roku 1878.

N a v r h u j e m :

- I. konať hlavné pojednávanie pred Štátnym súdom, oddelenie v Bratislave, príslušným podľa § 13 ods. 1 a § 20 ods. 1 trp.,
- II. na hlavnom pojednávaní previesť dokazovanie výsluchom svedkov, znalcov a listinami podľa predloženého návrhu.

Štátny prokurátor

v. z.:

Dr. Ján Feješ v. r.

A ÚPN, f. KS ZNB Bratislava, S-ŠtB Bratislava, Fond starých písomností, a. č. S-1410, r. č. 1582, J. Vojtaššák a spol. Cyklostyl, 39 s.

⁵ V knižnom vydaní obžaloby sa v tejto vete nachádza rozdielna formulácia: „a) obvinený Ján Vojtaššák podľa § 1 ods. 1 zák. čis. 231/48 Sb so zreteľom na §§ 47, 48, 52 cit. zák. a §§ 96, 99 zák. čl. V. z roku 1878.“ *Proces proti vlastizradným biskupom J. Vojtaššákovi, M. Buzalkovi a P. Gojdičovi.* Bratislava : Ministerstvo spravodlivosti, Tatran, 1951, s. 37.

V m e n e republiky!

Štátny súd, odd. v Bratislave vyhlásil dňa 15, januára

Rozsudok:

Obvinení:

I. Ján V o j t a š š á k, narodený dňa 14. novembra 1877 v Zakamennom biskup, posledne bytom v Spišskom Podhradí, Spišská kapitula,

II. Dr. Th. Michal B u z a l k a, narodený dňa 18. septembra 1885 vo Sv. Antole, svätiaci biskup posledne bytom v Bratislave, Kapitulská ul. č. 8.

III. Pavol G o j d i č, narodený dňa 17. júla 1888 v Ruských Peklanoch, gr.[écko] kat.[olícky] biskup, posledne bytom v Prešove, Stalinova ul. č. 1.

všetci t. č. vo väzbe,

sú vinní,

1.) Obvinení Ján V o j t a š š á k, Dr. Th. Michal B u z a l k a, najmä od roku 1938 do polovice marca 1939 v Bratislave a inde sa pokúšali zmeniť za okolností zvlášť priťažujúcich ústavu Republiky, menovite pokiaľ ide o samostatnosť, jednotnosť a demokratickú formu štátu,

všetci obvinení:

2.) počas vojny od roku 1939 do roku 1944 na Slovensku aj inde za okolností zvlášť prikazujúcich zadovážovali nepriateľovi prospech.

3.) v čase od roku 1945 do svojho zatknutia v Spišskom Podhradí v Bratislave, v Prešove a inde sa spojili navzájom aj s ďalšími osobami k pokusu o zničenie ľudovodemokratického zriadenia republiky, zaručeného ústavou a za tým účelom vošli do priameho styku s cudzou mocou, pričom obvinení Dr. Th. Michal Buzalka a Pavol Gojdič sa dopustili činu za okolností zvlášť priťažujúcich,

4.) v tom istom čase a tamtiež ako ad 3. sa spojili navzájom aj s inými osobami k vyzvedaniu štátneho tajomstva v úmysle vyzradiť ho cudzej moci za tým účelom vošli do priameho styku s cudzou mocou, štátne tajomstvo skutočne vyzvedali a cudzej moci vyzradili, pričom obvinení Dr. Th. Michal Buzalka a Pavol Gojdič páchali túto činnosť po dlhší čas, v značnom rozsahu, spôsobom zvlášť nebezpečným a čin obvineného Dr. Th. Michala Buzalku sa týkal štátneho tajomstva zvlášť dôležitého.

Tým spáchali

obvinení Ján Vojtaššák a Dr. Th. Michal Buzalka:

ad 1.) každý zločin úkladov proti republike podľa §. 1 al.1 a 4 zák. č. 50/23 Sb.

všetci obvinení:

ad 2.) zločin vojenskej zrady podľa § 6 ods. 1 zák. č. 50/23 Sb.

Ad 3.) zločin velezrady podľa § 1 ods. 1 lit. c) ods. 2 a obvinení Dr. Th. Michal Buzalka a Pavol Gojdič aj podľa ods. 3 lit. e) zák. č. 231/48 Sb.

Ad 4.) zločin vyzvedačstva podľa § 5 ods. 1 zák. č. 231/48 Sb., obvinený Pavol Gojdič tiež podľa ods. 2 lit. e) a obvinený Dr. Th. Michal Buzalka tiež podľa ods. 2 lit. e), d) toho istého zák. ustanovenia.

Trestajú sa za to:

I.) Obvinený Ján Vojtaššák podľa § 1 ods. 1 zák. č. 231/48 Sb. s použitím §§ 90, 96, 99 zák. čl. V/1878 odňatím slobody na 24 (dvadsaťštyri) roky.

Podľa trestu na slobode podľa § 47 cit. zák. ukladá sa mu peňažný trest 500.000 Kčs podľa § 48 cit. zákona konfiškujú sa mu celý majetok a podľa § 52 cit. zákona stráca čestné práva občianske.

II.) obvinený Dr. Th. Michal Buzalka, podľa § 1 ods. 3 zák. č. 231/48 Sb. s použitím §§ 96, 99 zák. čl. V/1878, § 113 ods. 1 zák. č. 319/48 Sb. odňatím slobody na doživotie.

Vedľa trestu na slobode podľa § 47 cit. zákona ukladá sa mu peňažitý trest 200 000 Kčs, podľa § 48 cit. zákona konfiškujú sa mu celý majetok a podľa § 52 cit. zákona stráca čestné práva občianske.

III.) obvinený Pavol G o j d i č, podľa § 1 ods. 3 zák. č. 231/48 Sb. s použitím §§ 96, 99 zák. čl. V/1878, § 113 ods. I. zák. č. 319/48 Sb. odňatím slobody na doživotie.

Vedľa trestu na slobode podľa § 47 cit. zák. ukladá sa mu peňažitý trest 200 000 Kčs, podľa § 48 cit. zákona konfiškujú sa mu celý majetok a podľa § 52 cit. zákona stráca čestné práva občianske.

Strata spôsobilosti nadobudnúť práva uvedené v § 52 ods. 2 lit. b) zák. č. 231/48 Sb. sa skončí, keď uplynie od vykonania hlavného trestu alebo od premlčania čas, ktorý sa podľa ods. 3 cit. určuje u všetkých obvinených na 10 (desať) rokov.

Podľa § 23 zák. č. 86/1950 Sb. započítava sa všetkým obvineným do trestu odňatia slobody čas, ktorý strávili vo väzbe do dňa právoplatnosti rozsudku.

Hlavný trest bol vymeraný so zreteľom na §§ 309 a 18 ods. 1 lit. b) zák. č. 86/1950 Sb. v druhu trestu odňatia slobody.

(...)

Štátny súd, odd. v Bratislave,
dňa 15. januára 1951.

Za správnosť vyhotovenia
vedúci kancelárie

Karol Bedrna
predseda senátu

[okrúhla pečiatka: Štátny súd]

ZDROJ:

LETZ, R.: Dokumenty k procesu s katolíckymi biskupmi Jánom Vojtaššákom, Michalom Buzalkom a Pavlom Gajdičom. Bratislava 2007